

Кокцидіози птиці

➔ **Олександр Лук**, лікар ветеринарної медицини

Кокцидіози спричиняються найпростішими одноклітинними організмами – еймеріями. Найпоширенішими збудниками хвороби у бройлерів є *Eimeria acervulina*, *E. maxima*, *E. tenella* та кілька інших видів. В залежності від виду, еймерії вражають різні відділи кишечника. Причому хвороба може розвиватись з перших днів життя.

Збудник хвороби поселяється та розмножується у слизовій оболонці кишечника. При цьому утворюються ерозії та виразки, які не просто викликають ентерити (дуже часто – геморагічні), але стають воротами для проникнення вторинних інфекцій – як бактеріальних, так і грибкових. Раніше вважалося, що кожен вид еймерій паразитує в конкретному відділі кишечника. Однак, останнім часом виявляють багато випадків, коли збудник вражає значні ділянки кишечника, особливо в тих випадках, коли не надана своєчасна ветеринарна допомога. Крім цього, дуже часто зустрічаються змішані інвазії, тобто в організмі однієї птиці може бути кілька видів кокцидій.

Життєвий цикл паразита є прямим, тобто птиця виділяє з фекаліями ооцисти збудника, які здатні заражати інших птахів. Завдяки цій специфіці, найбільш вразливою є птиця, що утримується на підлозі. В такому випадку постійно є небезпека поїдання ооцист збудника. Якщо птиця на деякий час не має доступу до корму, вона починає розгрібати підстилку та скльовувати часточки корму звідти. Саме це і є негативною стороною утримування на підлозі.

На відміну від цього, кліткове утримання різко зменшує імовірність перезараження птиці, так як фекальні маси не залишаються в клітці і ооцисти збудника не потрапляють знову в шлунково-кишковий тракт. Це й пояснює той факт, що несучки набагато рідше вражаються кокцидіозами, ніж бройлери.

Необхідно відмітити, що основна проблема кокцидіозів полягає не в загибелі птиці, а в тому, що після ураження різко знижується продуктивність, значно зростає коефіцієнт конверсії корму, птиця не набирає очікувану вагу і це, відповідно, спричиняє величезні збитки.

Ознаки хвороби. Дуже часто кокцидіоз протікає у субклінічній формі. При цьому у птиці розвивається пригнічення, заражений молодняк відстає у рості, у фекаліях може з'являтися кров. При подальшому розвитку хвороби починається загибель птиці.

Діагностика повинна проводитись тільки ветеринарним лікарем. Ознаки, які спостерігаються при розтині птиці можуть виникати і при цілому ряді інших хвороб, зокрема при отруєннях. Звичайно, що різні проблеми вимагають різних механізмів вирішення. Саме тому важливим є правильне проведення лабораторних досліджень. Це дасть змогу фахівцям розробити і реко-

мендувати оптимальні заходи боротьби та профілактики кокцидіозу. В різних господарствах і за різних умов ці рекомендації можуть значно відрізнятись.

Профілактика. При розробці профілактичних заходів для боротьби з кокцидіозами необхідно завжди керуватись кількома важливими правилами:

1. Ніколи не використовувати один і той же препарат протягом тривалого часу (треба пам'ятати, що продукти з різними комерційними назвами можуть містити одну й ту ж саму діючу речовину, наприклад Кокцисан та Біо-Кокс містять саліноміцин).

2. Після застосування певного препарату необхідно дати птиці "відпочити" від нього.

3. Чергувати кокцидіостатики, які належать до різних груп (хімічні кокцидіостатики, поліефірні іонофори, моновалентні іонофори).

4. Незалежно від того, яким препаратом ви користуєтесь, його припиняють задавати як мінімум за 5 днів до забою!

5. Несучкам в продуктивний період (під час яйцenessності) не задають кокцидіостатики, так як ці препарати можуть потрапляти в яйце.

Існує кілька технологічних прийомів застосування кокцидіостатиків. Розглянемо їх принципові відмінності.

Програма ШАТЛ – це використання кількох кокцидіостатиків протягом життя групи птиці. Зазвичай, в стартовому кормі використовують хімічні кокцидіостатики з подальшим переходом на один з іонофорних препаратів. Саме такі програми є найефективнішими в профілактиці кокцидіозу.

Різноманітні РОТАЦІЙНІ програми – використання кокцидіостатиків з різних категорій для подальших груп птиці. Подібні програми дозволяють використовувати найбільш ефективний препарат в конкретний період а надалі – замінити його ще до того, як у кокцидій з'явиться стійкість до цього продукту. Як правило, господарства переглядають свої програми кілька разів на рік.

Прямі (повні) програми передбачають використання лише одного препарату. Цей метод несе в собі найбільшу загрозу розвитку стійкості у кокцидій.

Вибір оптимальної програми використання кокцидіостатиків обумовлюється багатьма факторами: інтенсивність наявної інвазії, історія кокцидіозу в даному господарстві, погодні умови (період року), які програми боротьби чи профілактики вже застосовувались.

Але у будь-якому випадку ветеринарні лікарі та технологи господарств мусять чітко відстежувати ситуацію по кокцидіозу для того, щоб мати можливість вчасно та адекватно відреагувати і уникнути потенційних матеріальних збитків.